

SAVA

Izhaja vsako soboto ob 5 uri zvečer. Uredništvo in upravnništvo: Kranj št. 170 (Prevčeva hiša). — Naročnina za celo leto K 4.—, za pol leta K 2.—, za četrť leta K 1.—. Za vse druge države in Ameriko K 5'60.— Posamezne številke po 10 vinarjev. — Vse dopise je naslavljati na uredništvo lista „Sava“ v Kranju. Inserate, naročnino, reklamacije pa na upravništvo „Sava“ v Kranju. — Dopisi naj se blagovolijo frankirati. Brezimi dopisi se ne priobčujejo. Reklamacije so poštnine proste. — **Inserati:** štiristopna petit-vrsta za enkrat 12 vin. za dvakrat 9 vin., za trikrat 6 vin., večji inserati po dogovoru. Inserati v tekstu, poslana in posmrtnice dvojno. Plaćujejo se naprej. — Rokopisi se ne vračajo. — Brzjav: „Sava“, Kranj. Čekovni račun pri c. kr. poštno-hranilničnem uradu št.: 41.775.

Przemysl zopet zavzet.

**Od 3. junija od 3. ure 30. minut
zjutraj se nahaja Przemysl zopet
v naših rokah.**

Ime Przemysl napolnjuje danes že tretjič celi svet. Kakor za časa prvega obleganja, kakor v trenutku prvega padca, tako so sedaj vprte vse oči v slavno gališko trdnjavo. Po bitki pri Grodeku so jo pričeli Rusi prvič oblegati. V silnih naskokih so izgubili oblegovalci okrog 70.000 mož ter so se končno umaknili dne 10. oktobra 1914 pred avstrijskimi četami, ki so prihajale zlasti od Lancuta in Dubiecke sem na pomoč. Skoraj natančno po enem mesecu — 9. novembra — so Rusi Przemysl zopet obkolili in ga pričeli izstradati. Po stotridesetih dneh — 22. marca — je glad premagal posadko in Przemysl se je vdal sovražniku. Poveljnik general Kusmanek je dal pred predajo vse utrdbe in topove razstreliti in Przemysl je bil le razvalina, ko so ga zasedle ruske čete. Vojaški strokovnjaki so pozneje ponovno poročali, da skušajo Rusi razrušene utrdbe popraviti in da jih armirajo s strojnimi težkimi topovi. V koliko se jim je to restitucijsko delo posrečilo, bodo pokazala podrobna poročila iz taborišča naše armade, ki je vkorakala v zopet osvojeno trdnjavo.

V neprerušnem prodiranju so se bližale proti koncu meseca maja naše in nemške armade zopet Przemyslu, Rusi so se umikali za San in kmalu so stale na severu in na jugu zavezniške čete že daleč za Przemyslom, trdnjava je bila skoraj od vseh strani obkoljena. V torek so se zagnale bavarske čete s severa na utrjene przemyslske pozicije in tri utrdbe so padle. V sredo sta padli nadaljni dve, na Rešnjega Telesa ob zori pa so orili zmagoviti klici zavezniških armad nad premaganim ruskim in slavnim avstrijskim Przemyslom.

Prve podrobnosti o osvojitvi Przemysla.

Nemške čete so ponoči 3. junija v naskoku zavzele poslednje ruske pozicije na severo-vzhodni przemyslski fronti ter so vdrlle danes dopoldne od severa sem v mesto.

Z zapada in juga je vdrl v mesto naš 6. armadni zbor. Njegovi prvi oddelki so dospeli kmalu po 6. uri na mestni trg.

Dalekosežnost tega uspeha se še ne da pregledati.

Vojna z Italijo.

Obmejni boji na Tirolskem.

Na Tirolskem je začel sovražnik obstreljevati na nekaterih točkah jugovzhodno od Tridenta obmejne utrdbe s težko artiljerijo. Pri Caprilu v dolini Cordevola sta bili dve italijanski stotniji od ognja strojnih pušk uničeni.

Na koroški meji brezuspešen artiljerijski ogenj. Na Primorskem so prekoračili Italijani na več krajih mejo. Sovražne oddelke, ki so prodrle proti našim pozicijam, smo vrgli nazaj.

Italijanski alpinci pri Lavaroni zavrneni.

Krvavo smo zavrneni napad nekega polka alincev na odsek naših utrdb na višinski planoti Lavarone. V pokrajini, severo-vzhodno od Paneveggija je začel neki sovražni oddelek kopati jarke, umaknil pa se je takoj pred ognjem naših patrulj.

Na koroški meji so se vršili manjši boji, ki so bili za naše orožje uspešni.

Vzhodno od Kobarida je sovražnik zamarn poskušal priti na pobočja Krna. V primorski obmejni pokrajini je pričela naša težka artiljerija posegati v topovski ogenj.

Položaj na goriškem bojišču.

Slika bojišča na gorenji Soči je precej živahna. Sovražnik je prekoračil z močnimi četami dolino Soče na obeh straneh Kobarida ter se je skušal polastiti južnozpadne črte mogočnega krnskega pogorja. Njegove opetovane napade smo odbili, pri čemer je imel naš bivši zaveznik gotovo težke izgube.

V ozemlju pri Gorici so se razvili večji boji. Sovražnik je napadel naše utrjene fronte. Od večraj mu odgovarja naša težka artiljerija.

Povsodi kjer so Italijani prekoračili mejo, so naleteli na resen odpor.

Z italijanskih bojišč.

Na italijanskem bojišču se neglede na uspeš-

ni sunek naše mornarice niso zgodila dejanja večjega obsega. Sovražnik pritiska z močnimi poizvedovalnimi oddelki na naše mejne postojanke, da bi poizvedel za razmere za mejo. Izza pričetka napovedi vojne nas sovražnik obtipava na vseh naših frontah, pri čemer je večkrat prišlo do spopadov, ki se pa za italijanske poizvedovalce niso iztekli posebno častno. Generalni štab konstatira hitri beg posameznih takih oddelkov, tudi tako, da so popustili orožje. Napačno pa bi bilo iz teh dejstev izvajati obsežne sklepe.

Povelje našega armadnega poveljništva je dalo spoznati, da imamo najprvo namen z obrambo odvrniti italijansko ofenzivo. To je imelo n. pr. v Judikarijah za vzrok izpraznitvev od sovražne meje polagoma objetega kraja Condino, ki ga je sovražnik včeraj zasedel. Tudi na tirolski vzhodni fronti je prodiral, pa smo ga v soteski Padon, kjer cesta iz Buchensteina čez Pordojški prelaz vodi v Bolcan, prav lahko zavrneni. Ista usoda je zadela poizvedovalne poizkuse na vsej koroški fronti, na Plöckenu itd.

Italijanski aeroplan sestreljen.

Pri Gorici so sestrelili avstrijski vojaki italijanski aeroplan, v katerem sta se nahajala 2 častnika italijanskega generalnega štaba. Oba častnika sta mrtva.

Italijanski kralj je prevzel vrhovno poveljstvo.

Kralj je prevzel vrhovno poveljstvo nad armado in mornarico, ter je odpotoval v glavni stan. Za kraljevega generalnega namestnika v Rimu je imenovan za čas kraljeve odsotnosti kraljev stric Tomaso di Savoia vojvoda Genuške.

Zvezna pogodba Italije s trojnim sporazumom.

Iz posebnega diplomatskega vira poročajo, te-le podrobnosti o zvezni pogodbi med trojnim sporazumom in Italijo. Pogodba ima datum 24. aprila in je bila sklenjena v Parizu. Obsega pa tele glavne točke:

1. Italija dobi posojilo 5 milijonov lir.
2. Anglija prevzame garancijo za kredit 500 milijonov lir za nabavo municije za Italijo v Ameriki.
3. Dovolj se Italiji nadaljni kredit 300 milijonov lir za nabavo živil iz Amerike.
4. Francoska dobavi Italiji več težkih Creuzotovih topov.

PODLISTEK.

Sendomirski samostan.

Dalje.

Kmalu nato zasnuhi grof Olgo. Oče se razjoka samega veselja, Olga pa pade ženinu sramežljivo in molče v naročje. Kmalu je zakon sklenjen. Svatba in druge slavnosti, ki so jih znanci in prijatelji radi obiskovali, so naznanjale glavnemu mestu srečo oženjenega grofa in so obenem pričale, kako živo čuti vse z njim. Na dvoru mu ponudijo visoko dostojanstvo, katerega ni mogel odkloniti. In tako ostane na dvoru, kjer se kmalu privadi hrupnemu in blestečemu življenju. Ščasoma je našel celo zabavo v tem dvornem življenju, tembolj, ker je to živahno vrvenje zabavalo Olgo, ki je kazala čimdalje večje veselje do veselja in slavnosti. Saj je bila mlada in lepa! In po tolikih žalostnih in nesrečnih letih ji je nudila vsaka zabava dvojno radost, vsaka naslada ji je bila nova. Mož jo je videl veselo in se je veselil z njo. Samo eno je manjkalo do popolne sreče; od poroke je bilo že poteklo leto, a še vedno ni mogel upati, da postane Olga mati.

Še občutnejše je zadela mladega moža v njegovi sreči neka druga stvar. Nekega dne pride h grofu njegov oskrbnik, star mož, pošten od nog do glave. Že njegov resen obraz pove grofu, da mu prinaša neprijetnih novic. In res!

Računi, ki mu jih je predložil, so odprli grofu oči. Vsled velikanskih izdatkov, ki jih je imel za Olgine sorodnike in pa za potratno življenje v zadnjem času, je bilo njegovo premoženje v največji nevarnosti in treba je bilo pomoči. K slabemu stanju grofovega premoženja sta največ pripomogla Olgina brata. Navezana na grofovo blagajno, sta jo izkoriščala brezvestno do skrajnosti. In ko je grof, omamljen od prve sreče zakonskega življenja, trgovcem dovolil, dajati svakoma na njegov račun, kolikor želita, so prihajale njune zahteve brezmejne.

Po prvem pregledovanju računskih knjig je grof uvidel resnost svojega gmotnega položaja. Ker je ljubil urejene razmere, se nikakor ni ustrašil misli, da se bo treba vrniti iz potratnega mestnega življenja v samo. Samo misel na ženo mu je provzročala skrb. Ali bo to veselo, brezskrbno v radosti in v nasladah plavajoče bitje moglo —? Toda zgoditi se je moralo. Močno mu je bilo srce, ko vstopi v Olgino sobo. Toda kako je bil prijetno iznenaden! Jedva namigne svoji ženi, da se bo treba vsled prevelikih izdatkov v zadnjem času vrniti na svoja posestva, da se tam s štedenjem popravi, kar je bilo zagrešenega, ga ta vsa vesela objame ter mu zatrdi, da je z največjim veseljem pripravljena iti tja. Karkoli hoče, karkoli ji zapove, vse bo rada storila, v vsem mu bo pokorna! Pri teh besedah jo oblijejo solze in zdrknila bi bila pred njim na kolena, ako je ne bi bil prestregel; vzdigne jo, pritisne na prsi ter jo

dolgo poljubljuje.

Kmalu je bilo vse pripravljeno za odhod. Staršensky je bil od mladih let vaje samotnega, mirnega življenja; da se je res kdaj zabaval tudi na hrupnem dvoru v glavnem mestu, je bilo to le radi Olge, ki je ljubila zabavno življenje; blagoslavljal je torej skoro one žalostne dogodke, ki so ga prisilili, vrniti se na svoja posestva na deželo. Bilo je lepega dne v majniku, ko je došel Staršensky s svojo ženo na starodavni, dedinski grad, ki ga je bil na novo opremil in popravil. Na grajskem vrtu so veselo prepevali ptici, lepe cvetlice so prijetno dehtele, vse je bilo tako okusno urejeno, da nisi pogrešal udobnosti in razkošja mestnih palač.

Kmalu po prihodu na grad se je izkazalo, zakaj se je Olga tako lahko odpovedala prejšnjemu veselju življenju. Bila je v prvih mesecih nosečnosti, katero pa je bila dotlej prikrivala, in Staršensky, trdno prepričan, da se mu izpolni najlepša želja, je bil brezmejno srečen.

Hitro sta minula pomlad in poletje s svojimi zabavami, kakoršnih nudi življenje na deželi. Že odpada listje in mrzli vetrovi naznanjajo prihod hude zime, ko se je bližala Ogi ura, ki pomenja zanj srečo in bojazen; pride ura poroda in grofu polžijo v naročje rajskolepo hčerko, ob kateri se, blagoslavlja jo, očetovskega veselja razjoka. Porod in njegove posledice je Olga lahko prestala in se je zopet razcvetela kakor roža na grajskem vrtu.

Dalje.

5. Trojni sporazum garantira Italiji že znano pridobitev ozemlja, izvzemši Bar in pristanišče, ki si je sme izvoliti Srbija.

Italijanski kralj Viktor Emanuel III. je sedaj 46 let star. Rojen je 11. novembra 1869 v Neapolju kot edini sin takratnega prestolonaslednika poznejšega kralja Umberta in princesinje Margherite. Kralj Viktor Emanuel je sorodnik avstrijskega in saksonskega dvora: njegova stara mati, kraljica Adelajda, soproga Viktorja Emanuela II., je bila sestra leta 1913. umrlega nadvojvode Rainerja, druga njegova stara mati princesinja Elizabeta je bila sestra saksonskega kraljev Alberta in Jurija. Sedanji italijanski kralj je bil silno slaboten deček in zdravniki so dvomili, da ga ohranijo pri življenju. S pridno telovadbo in z zdravljenjem z mrzlo vodo pa je slabič okrevale. Italijanski kralj je najmlajši med vladarji. Od 24. oktobra 1896. je poročen s črnogorsko princezino Jeleno, katero je spoznal na neki umetniški razstavi v Benetkah, kjer se je vajno strastno zaljubil. Pripovedujejo, da je zakon jako srečen. Italijanski kralj ima 4 otroke, prestolonaslednik Umberto je sedaj v 11. letu. Viktor Emanuel kraljuje od leta 1900.

Italijanski poveljniki.

Šef generalnega štaba general Cadorna, njegov namestnik general Porro, armadni poveljniki: generali: Nova, Fruga, Zuccari, Brusati. Zborni poveljniki: generali: Ragni (turinski zbor), Reisoli (allesandrijski), Camerana (milanski), de Robilant (genueški), Aliprandi (veroneški), Ruelle, (bologneški), Gavini (anconski), Bricol (florentinski), Marini (rimski), Grandi (neapoljski), Cigliani (barijski) in Segata (palermški).

Preganjanje Nemcev v Milanu.

Tekom 24 ur so uničili izgredniki vse, kar je bilo nemškega ali avstrijskega. Nad 80 hiš je zgorelo, krasne nemške trgovine so popolnoma opustošene. Policija je to početje mirno gledala, pozneje pa se je odločila, zapreti par sto ljudi, ki so bili v posesti naropanih predmetov.

Ko je bila množica upostojala nemške in avstrijske trgovine in zavode, je pričela vdirati v privatna stanovanja in dogajali so se podobni prizori, kakor nedavno v Londonu.

Razburjenost je šele narasla, ko so pripeljali v Milan prvih 200 ranjenih z bojišča.

General Spingardi, poveljnik milanskega armadnega zbora, je bil stavljen v dispozicijo. Enako sta bila prefekt in policijski predsednik v Milanu za kaznen suspendirana.

Vatikan in svetovna vojna.

Avstrijski in nemški poslanik na papeškem dvoru sta prostovoljno zapustila Rim, češ, da jima moralno ni bilo več mogoče, izvrševati svoje dolžnosti. Gotovi listi izvajajo iz tega, da papeževo internacionalno stališče ni več neomajeno. Dunajska „Reichspost“ pravi celo, da je poveljnik papeževe garde izdelal strateški načrt, da bi ubranil Vatikan, če bi ga Rimljani napadli. Temu nasproti opozarjajo drugi listi, da bi prvi strel papeževe garde lahko povzročil tak ljudski vihar, da bi prišlo še papeževo življenje v nevarnost. Zato je treba resno računati s tem, da se papež preseli, ali v Svico, ali na Špansko, računati pa tudi s tem, da bo italijanska vlada to siloma preprečila.

Papež se preselil v Španijo?

Med kraljem, vatikanskim nuncijem in španskimi ministri se je vršila konferenca glede eventualne preselitve papeža na Špansko. Kralj je dal Escorial na razpolago. Smatra se, da se papežu ne bo treba seliti, vendar je bila španska ponudba principijelno sprejeta.

Avstrijsko-ruska vojna.

Boji pri Przemyslu in Drohobyczu.

V prostoru pri Przemyslu zavezniki napredujejo. Vzhodno od Radymna je zavzel VI. zbor kraj Nienowice, vjel 2000 sovražnikov in vplnil 6 topov. Jugovzhodno od Przemysla so vdrla zavezniške čete v glavne obrambne pozicije ter vrgle Ruse nazaj, vjele 2800 sovražnikov in vplenile 11 strojnih pušk. Jugovzhodno od Drohobicza so prebile zavezniške čete generala v Linsingua sovražno frontno črto in so prisilile Ruse, da so se umaknili.

Odbiti ruski protinapadi.

Uradno se razglša:

Ruska ojačenja, ki so jih prepeljali s severa, so poskušala na več delih fronte vzhodno od Sana ustaviti s hudimi protinapadi nadaljnje prodiranje zavezniških čet. Vsi napadi sovražnika, ki so se tudi ponoči ponavljali, so se ponesrečili. Zavezniške čete so mogle na obeh straneh Wisznijske zopet pridobiti prostora. Pri Sieniavi so se morale slabše lastne čete pred močnimi ruskimi četami umakniti na zapadni breg Sana, pri čemer so ostali posamezni topovi na vzhodnem bregu. Boji pri Drohobyczu in pri Stryju trajajo. Kljub najžilavejšemu odporu smo zavzeli nove ruske pozicije. Ob Prutu in na Ruskem Poljskem nobenih posebnih dogodkov. V splošnem vlada mir.

Prve tri przemyslske utrdbe padle.

Močne ruske sile so napadle danes ponoči na celi fronti zavezniške čete, ki so bile prodrle vzhodno od Sana. Zlasti ob dolnji Lubaczowki so se poskušale po številu mnogo močnejše sovražne čete potisniti naprej. Vse napade smo zavrnili z najtežjimi izgubami za sovražnika, ki se je ponekod razkrojen umaknil. Na severni przemyslski fronti so vzele bavarske čete medtem v naskoku tri utrdbe trdnjavskega pasu ter so vjele 1400 sovražnikov. Ugrabile so nadalje 28 težkih topov, med njimi dva oklopna topa.

Južno od Dnjestra so vdrla včeraj zavezniške čete armade Linsingen, nadaljujoč svoj napad, v sovražno obrambno pozicijo, potokle Ruse in zavzele Stryj. Sovražnik se umika proti Dnjestru. Zmagovalci so vjeli 53 častnikov, nad 9000 mož ter ugrabili 3 topove in 15 strojnih pušk.

Nemško-francoska vojna.

Hudi boji pri Arrasu in v gozdu Le Pretre.

Francozi so poskusili prebiti z močnimi četami našo fronto tako severno od Arrasa, kakor tudi v gozdu Le Pretre. Pri Arrasu smo napad pričakovali. Izvršil se je včeraj popoldne po večurnem artilerijskem pripravljanju ter dovedel vsled hrabrosti obrenskih in bavarskih polkov do popolnega poraza sovražnika, čigar izgube so neobičajno visoke. V gozdu Le Pretre se je posrečilo Francozom vdreti le v nekatere sprednje, slabotno zasedene jarke. Vsi drugi sovražni napadi so se tudi tu ponesrečili. Pri Ostendu je neka obrežna baterija zbila nekega sovražnega letalca.

Odbiti francoski napadi. Francoski letalci.

Jugozapadno od gorskega hrbta Loretto so pričeli Francozi iznova z delnimi napadi, ki so bili odbiti. Pri Ablainu se boj še vrši. Tudi v gozdu Le Pretre je sovražnik včeraj zvečer po daljši artilerijski pripravi napadal. Prišlo je do ljutih ponočnih bojev, ki so se končali s težkim porazom Francozov. V Vogezih se je posrečilo sovražniku, da je zasedel majhen del jarka jugozapadno od Metzerala. Francoski napad ob Reichsackerkopfu smo z lahkoto odbili. 18 francoskih letalcev napadlo je včeraj odprto mesto Ludwigshafen. Z bombami je bilo več civilnih oseb ubitih ali ranjenih. Bilo je materialne škode, ki pa je le majhna. Oklopno vodniško letalo smo prisilili vzhodno od Neustadta, da se je spušilo na tla, majorja, poveljnika letal v Nancyju, smo vjeli. Naši letalci so v zračnem boju pri Epinalu zbili neko francosko letalo ter zažgali vojašnico v Gerardmeru.

Brezuspešni francoski napadi.

Po svojem porazu južno od Neuville so poskusili Francozi včeraj bolj proti severu nov poskus, prodreti naše vrste, ki pa se je večinoma ponesrečil že v našem ognju. V gozdu Le Pretre se je posrečilo našim četam predvčerajšnjim izgubljene dele jarkov večidel zopet osvojiti. Sovražnik je imel zopet prav občutne izgube. Kot odgovor na obmetavanje odprtega mesta. Ludwigshafen, smo obložili danes ponoči ladjedelnice in doke Londona izdatno z bombami.

Turčija proti tripelententi.

Turška uradna poročila.

Agence telegraphique Milli javlja: Ob dardanelski fronti pri Ariburnu in Sedil Bahrū so se vršili samo boji težkih topov. Neka sovražna oklopnica, ki je obstreljevala naše evropske pozicije iz smeri Mortobaya, se je morala vsled naših anatolskih baterij umakniti. Danes je odposlala križarka „Jules Michelet“ z vojniki gosto zasedeno ladjico, ki je imela tudi en top in je imela nalogo poskusiti pri Bodrunu izkrcanje. Križarka je pri tem obstreljevala obrežno mesto. Ogenj, s katerim smo odgovarjali na to akcijo, je ubil na sovražni strani enega častnika in 16 vojakov ter jih 5 ranil. Ladjico smo zaplenili in potegnili na suho. Pri tem smo uplenili en top 8 pušk in 1 zaboj municije. 5 ranjenih Francozov smo oddali v bolnico. Na naši strani so bili ranjeni trije vojniki in dve civilni osebi. Na drugih bojiščih se ni dogodilo ničesar posebnega. Pred Sedil Bahrūm so se naše čete polastile utrjenih sovražnih okopov in jih popolnoma razdejale. Francoska križarka „Ernest Rénan“ je obstreljevala včeraj nemški konzulat v odprtem mestu Kaifi. Dne 29. maja ponoči se je polastil neki turški oddelek neke male angleške ladje v Sueškem prekopu pri Agjiguelu in razdejal njene strojne kotle. Neki drugi oddelek je obstreljeval ponoči uspešno neko sovražno transportno ladjo.

Angleška linijska ladja „Majestic“ potopljena.

Angleška linijska ladja „Majestic“ je bila pri Sedil Bahrū potopljena. Potopljena „Majestic“ je bila vojna ladja, zgrajena leta 1895 s 14.900 tonami prostornine in 12.100 konjskimi silami. Dolga je bila 119 metrov, široka 23 m in globoka 9,1 m pod vodo. Vozila je 17 milj na uro in imela 757

mož posadke. Oborožena je bila s 4 topovi kalibra 30,5 cm, 12 topovi kalibra 15 cm, 16 topovi kalibra 7,6 in 4 topovi kalibra 4,7 cm.

Angleško poročilo.

Pri napadu na Krithijo smo dosegli skoraj rob vasi. Vojaki pripovedujejo, da so tamkaj vdrla močne čete, v resnici pa bi bilo mogoče, da bi to okolico držali. Izgube so bile tako težke, kakor najtežje te vojne. Ko so častniki pričeli izbirati svoje izmučeno moštvo, so se znašli kakih 1000 jardov oddaljenih od Krithije. Tu se je napredovanje ustavilo. Žalosten pojav v seznamih izgub je visoki procentualni znesek padlih in ranjenih častnikov. Turki s posebno spretnostjo streljajo na naše častnike. Po vsakem napredovanju traja dneve, predno očistijo naše čete teren od sovražnih ostrih strelcev. Ti se v posebni podzemeljskih luknjah skrivajo, ter imajo pri sebi kakih 1000 patronov za teden in napravijo s svojimi strelci velikanško škodo. Nekateri si pobarvajo roke in obraz z zeleno barvo ter pokrijejo svojo uniformo z listjem, da se tako prilagode barvi okolice.

Trozveza.

Trozvezna pogodba, ki je tvorila eno največjih tajnosti trozveznih kabinetov je uničena. Brezvestno jo je poteptala naša bivša zaveznica Italija. Z brezprimerno nesramnostjo je iskala povoda za to in ker ga ni našla, si ga je umetno konstruirala ter prelomila dano besedo.

Doslej je obstajalo mnenje, da sloni triplealijanca na treh pogodbah: na nemško-avstrijski iz leta 1879., na avstrijsko-italijanski iz leta 1882., oziroma leta 1887. ter italijansko-nemški istega datuma. To mnenje ni bilo pravilno. Avstrija, Nemčija in Italija so marveč sklenile svojo alianco v eni sami pogodbi, kakor vemo sedaj tudi iz izjave grofa Tisze v ogrskem parlamentu. V okvir te pogodbe pa spada seveda tudi starejša zavezniška konvencija med Avstrijo in Nemčijo (iz leta 1879.) in poseben novejši dodatek, sklenjen med Avstrijo in Italijo v svrhu ureditve albanskega vprašanja.

Po najnovejši zbirki diplomatskih dokumentov, ki jo je publiciralo naše zunanje ministrstvo, in po starejših publikacijah o nemško-avstrijsko-italijanski alijanci, se da vsaj v glavnih potezih rekonstruirati značaj in vsebina trozvezne pogodbe.

Trozvezna pogodba ima zgolj defenzivni značaj. Z avstrijsko-nemško konvencijo iz leta 1879. poudarja, da se oba visoka kontrahenta (avstrijski in nemški cesar) svečano zavezujeta, da ne bodeta svojemu, povsem defenzivnemu dogovoru nikdar prilagala agresivnih tendenc.

Casus foederis nastane v zmislu čl. 3. trozvezne pogodbe, „ako bi dve ali več izmed vele-sil, ki pogodbe niso podpisale (ki torej ne pripadajo trozvezi), brez direktne provokacije napadle enega ali dva visokih kontrahentov.“ V zmislu nemško-avstrijske zveze (čl. 1. in 2., pogodbe z leta 1879.), pa je dan casus foederis, ako napade Rusija enega izmed obeh kontrahentov, pa tudi takrat, ako bi napada sicer ne izvršila Rusija, temveč kaka druga država, katero pa bi Rusija ali z aktivno kooperacijo ali pa sicer z vojaškimi ukrepi podpirala.

Iz predstojecih določb se dajo torej razbrati naslednji slučaj:

Ako napade Rusija Avstrijo, mora Nemčija na pomoč in narobe; ako napade Francija Nemčijo ter Rusija napad podpira, (n. pr. z mobilizacijo na nemški meji), mora Avstrija na pomoč; ako napadete Francija in Rusija Nemčijo, oziroma Avstrijo, mora tudi Italija na pomoč. Iz izjav italijanskih državnikov izhaja nadalje, da nastane za Nemčijo casus foederis, ako bi bila Italija od Francije napadena; če bi se temu napadu pridružila n. pr. še Anglija, potem bi morala na pomoč tudi Avstrija.

Za ostale slučaje so si zasigurala trozvezne države blagohotno nevtralnost. Člen IV. trozvezne pogodbe pravi izrecno: Za slučaj, „ako bi kakšna velesila, ki predmetne pogodbe ni podpisala, ogrožala varnost države enega izmed kontrahentov in bi ogroženi bil vsled tega primoran napovedati tej velesili vojno, se zavezujeta ostala kontrahenta varovati blagohotno nevtralnost. Vsak pa si še posebej pridržuje se udeležiti vojne ter se pridružiti svojemu zavezniku, če se mu zdi to potrebno.“ Torej zavezuje pogodba članice trozveze k blagohotni nevtralnosti tudi v slučaju, ako bi ena izmed njih pričela tkzv. preventivno vojno.

Politična tendenca trozveze je izrecno deklarirana v nemško-avstrijski pogodbi iz leta 1879. kot stremljenje, ohraniti evropski mir na temelju položaja, kakor so ga ustvarile berlinske stipulacije iz leta 1878. Vodilna ideja grofa Andrasya pri njegovem stremljenju po ustanovitvi avstrijsko-nemške zveze je bila zavarovati Avstro-Ogrsko pred opasnostmi ruske politike na Balkanu, obdati status quo na Balkanu z zanesljivimi garancijami in pridobiti monarhiji močno zaslombo nemške države na poti, po kateri je krenila avstrijska politika od berlinskega kongresa sem.

Nemško-avstrijska zvezna pogodba je ustvarila interesno solidarnost obeh evropskih centralnih držav proti aspiracijam Rusije, proti revanšnim idejam Francije in pozneje tudi imperijalizmu Anglije. Ko se je dvozvezi pridružila še Italija, se je dalo reči, da je srednje-evropski državni blok najpopolnejša politična kombinacija novejših svetovnih zgodovine. Zveza Italije v obema centralnima državama je odpravila opasnost političnih nasprotnosti med Avstrijo in njeno južno, jako ekspanzivno sosedo, katere politika se je bila začela ozirati čim dalje bolj na ozemlju onkraj Jadranskega in Sredozemskega morja. Člen VII. trozvezne pogodbe je ustvaril nekako paralelnost italijanskih in avstrijskih političnih ciljev na Balkanu s tem, da je statuiral princip: „kar dobiš Ti, mora priti tudi meni prav.“ — Avstrija je sicer s tem sama uvedla Italijo kot tretjo interesirano velesilo na Balkanu, toda na svoji strani in proti mogočnemu konkurentu Rusiji. Člen VII. trozvezne pogodbe pravi, da bode Avstrija in Italija uveljavili svoj vpliv, da preprečite vsako teritorialno spremembo v Orijentu, ki bi bila eni ali drugi na kvar. Izrecno poudarja ta določba tudi potrebo trajnega akorda in medsebojnega informiranja. Ako pa bi se v bodoče pokazalo, da se status quo na Balkanu, ali pa na turški obali in na turških otokih v Jadranskem in Egejskem morju ne da vzdržati in bi Avstrija ali Italija bila primorana spremeniti ta status quo z začasno ali trajno okupacijo potem se sme taka okupacija izvršiti le na podlagi prehodnega dogovora med obema državama. Ta dogovor mora temeljiti na principu vzajemnih kompenzacij za vse teritorialne ali drugačne ugodnosti, ki bi jih vsaka izmed obeh držav pridobila preko sedanjega statusa quo in mora zadostiti interesom in upravičenim zahtevkom obeh.

Na ta člen VII. se je sklicevala Italija, ko je zahtevala kompenzacije in sicer kompenzacije na avstrijskem teritoriju, kar gotovo ni v zmislu pogodbe. Z določbami tega člena je pozneje tudi utemeljevala svojo izjavo, da smatra trozvezno pogodbo za razdrto, češ, da je Avstrija pričela svojo akcijo na Balkanu brez prehodnega sporazuma z Italijo. To stališče je povsem dobro ovrgel odgovor dunajskega kabineta na italijansko noto.

Glede kompenzačnega objekta pač trozvezna pogodba ne vsebuje konkretnih določb, zanimivo pa je, da je sam Tittoni kot zunanji minister leta 1908. v italijanskem parlamentu poudarjal, da se trozvezna pogodba ne nanaša niti na tridentsko, niti na tržaško vprašanje.

Kot posebni dodatek trozvezni pogodbi se označuje tkzv. „albanski dogovor“ med Avstrijo in Italijo, ki sta ga ustmeno sklenila leta 1897. grof Goluchowski in Visconti-Venosta in ki je fikširan v italijanski, od avstrijskega zunanjega ministra potrjeni noti z dne 20. decembra 1900. Albansko vprašanje je bilo od nekdanj najobčutljivejša točka avstrijsko-italijanskih odnosov, zato je razumljivo, da ste mu zavezanci posvetili posebno pozornost. Dogovor določa, da naj se glede Albanije kakor dolgo mogoče ohrani status quo; ako pa bi to ne bilo mogoče, naj se reši alban. vprašanje v avtonomističnem zmislu. To se je pozneje na londonski konferenci kakor znano, tudi zgodilo. Ta albanski dogovor je tekom sedanje vojne Italija raztrgala s tem, da je zasedla Valono in okolico. Z lepimi obljubami in izrabljajoč svoj ugodni diplomatični položaj si je res vedela pridobiti na Dunaju nekako odobrenje svojega postopanja, ker je celo albansko akcijo naslikala kot provizorično. Dogodki so pokazali, da so bile to le prazne besede.

Trozvezna pogodba obstoji v dosedanji obliki še le od leta 1887. Leta 1891. so jo prvič obnovili s pristavkom, da jo je smatrati po preteku vsakih šest let za avtomatično na nadaljnih šest let obnovljeno, ako je eden izmed kontrahentov vsaj eno leto pred potekom šestletnega obdobja ne od-

pove. Navzlic tej „avtomatijski klavzuli“ so pogodbo navadno redno obnavljali. Pri obnavljanju ni šlo toliko za spremembe, kakor za političen efekt. Take obnovitve so se izvršile leta 1897., 1902., in na posebno manifestanten način v decembru leta 1912.

DNEVNE VESTI.

Razglasitev naglega sodstva. C. in kr. armadno višje poveljstvo je odredilo z ukazom razglasitev določil o naglem sodstvu pri armadi na bojnem polju. Naglo sodstvo se razglasi proti vojaškim in civilnim osebam v sovražnikovi deželi ter proti civilnim osebam v domači deželi, ki se pregreše proti določilom, ki so razvidna iz nabitih razglasov. To se daje s pristavkom na splošno znanje, da določila o naglem sodstvu veljajo tudi za celo Kranjsko in da se svari pred izvršitvijo navedenih zločinov ter da bo vsak, ki bi po razglasitvi teh naredb. zakrivil tak zločin, kaznovan s smrtjo na vislicah.

Vojno posojilo. Z Dunaja poročajo: Subskripcija na vojno posojilo je dosegla 2200 milijonov. Z ozirom na dejstvo, da se subskribenti še vedno priglašajo, je finančni minister subskripcijski rok podaljšal.

Imenovan je bil c. in kr. poročnikom v rezervi praporščak g. Fran Sirc iz Kranja.

Okrožni zdravnik g. dr. Edvard Globočnik odslej naprej ne ordinira več v Hlebševi hiši, marveč za časa vojne v II. nadstropju hiše št. 138, kjer je lekarna.

Procesija sv. Rešnjega Telesa, ki je v Kranju radi nabora na Telovo izostala, se vrši jutri.

Svarilo. Dne 22. in 23. maja t. l. se je klatil po vaseh Suha, Grenc, Staridvor neznan majhen, črnorjav pes, kratke dlake in z svetlo rujavimi lisami nad očmi. Ta pes je ogriznil dve osebi in napadel mačke in kure. Izginil je proti Sv. Duhu in se ga do danes ni dobilo. Kam je pes izginil in ako je med tem časom več ljudi in drugih živali ogriznil, še ni znano. Ker se sumi, da je bil ta pes stekel, se na podlagi § 41 in 42 zakona o živinskih kugah z dne 6. avgusta 1909 drž. zak. št. 177 odredi do preklica pasji in mačji kontumac za občine Staraloka, Škofjaloka, Zminec, Mavčiče in Stražišče in se zaukazuje sledeče: 1. Razvidnost in oznamenilo vseh psov v omenjenih občinah s pomočjo uradnih znamk, ki se namestijo na orgljakih (vratnih jermenih) ali pa prsnih opravah. 2. Vsi psi morajo biti na varnem priklenjeni pri domu, ali pa imeti močan, popadanju zabranjujoč nagobčnik in se mora tako zavarovane pse voditi na vrvi. 3. V gostilne in javne lokale pse seboj jemati je prepovedano, tudi je prepovedano pse iz kontumacijskega rajona prepeljati v drug kraj. 4. Tudi mačke se mora imeti zaprte. 5. Vsako sumljivo obolenje psov in mačk je takoj naznaniti županstvu, sumljivo žival pa spraviti na varen prostor. 6. Pse in mačke, ki so bili zadnji čas ogriznjeni od kakega psa, je takoj oddati konjaču v pokončanje. 7. One pse in mačke, ki ne bi bili v zmislu teh predpisov zavarovani, se bode dalo pokončati proti njih lastnikom pa se bode kazensko postopalo. Če je komu znano, čegav je sumljivi pes, kje se je klatil, kam je izginil in da je še druge ljudi ali živali ogriznil, naj to naznani pri županstvu. Ta odredba stopi z dnem razglasitve v veljavo.

Poroča se od vojaške strani da si nekatera županstva ne prizadevajo zasigurati določeno število govedi ter se kratkomalo izgovarjajo, da ni zadostnega števila govede. Temu pa ni tako, kajti pri zadnjem štetju aprila t. l. imel je naš okraj še 6046 volov, 12154 krav in 3166 telic stare nad enim letom. Če se tedaj iz tega skupnega števila 21366 glav vzame od vojne uprave brezpogojno zahtevanih 3200 glav, je to le sedmi del. Sejmi v Kranju so bili s živino dosedaj prenapolnjeni in kmetovalec je kar vsiljeval kupcem svojo govedo,

sedaj pa ko zahteva vojna uprava svoj delež, ki ga neobhodno rabi, skušajo nekatera županstva obvarovati svojo občino pred rekvizicijo s praznimi izgovori. Teh 3200 glav govede se bode moralo prignati in če gre zadnji rep iz hleva. Vojaški oziri nadkriljujejo vse osebne ozire in hudo se zagreši oni in izpostavi najstrožjim kaznim, ki bi se protivil rekviziciji. Čuje se, da so nekateri posestniki zanalašč hiteli z odprodajo živine, češ, potem mi jo itak vojaštvo odvzame. Taki brezvestneži ne zaslužijo nobenega ozira in je v prvi vrsti te pritegniti k oddaji. Orožništvo ima ukaz županstvo pri določitvi onih posestnikov, ki imajo govedo oddati podpirati in dajatev slučajno izsiliti. Dokler se ne zasiguri vojni upravi zahtevano število govede, se ne sme izdati zanj noben živinjski potni list in je zabraniti vsako odprodajo. Prebivalstvo se naj zaveda, da je država v nevarnosti in da ni nobena žrtev za domovino prevelika.

C. kr. deželna vlada je dognala, da je v nekaterih krajih dežele v krogih kmečkega prebivalstva razširjeno napačno mnenje, da je v letu 1915 živinska paša v tujih gozdih, ne glede na to, ako posestnikom kakšne pašne pravice pristojajo ali je živinska paša od gozdno-policijskega stališča dopustna, neomejeno dovoljena. Tudi člani žetvenih komisij so se v tem zmislu izjavili, pri čem baje prevladuje namen, živinjskim posestnikom, ki nimajo sploh nobenega ali pa le malo zemljišča, napraviti pašo v tujih gozdih pristopno. To je očitno napačno tolmačenje naredb. c. kr. poljedelskega ministrstva z dne 6. 5. 1915 (drž. zak. št. 111) glede ugotovitve rabe krme in paš v letu 1915, ki se tiče nabavljanja krme in rabe paš na travnikih, pašnikih in planinah, ne pa v gozdih. Prebivalstvo in posebno posestnike živine se s tem opozarja, da je to tolmačenje oziroma mnenje napačno in da se tujih gozdov, v kolikor ne obstoje na njih kake posebne pašne pravice, za nabavljanje krme ali za pašo gospodarske živine ne sme rabiti. Pri tem se še posebno poudarja, da z gori navedeno ministrsko naredbo ni nameravana niti kaka sprememba v pravnem razmerju v gozdih, niti razveljavljanje v veljavi stojičih pašnih prepovedij v gotovih gozdih.

10.000 K globe. Mlinar J. Pichler je pri prodajanju moke in otrob na protipostaven način „zaslužil“ 60.000 K. Okrajno sodišče na Dunaju ga je obsodilo na 10.000 K globe.

Streljanje je v celem ozemlju Primorske in Kranjske prepovedano. Zvonenje z zvonovi prepovedano je pa le na Primorskem.

Vojaška uprava kupuje potrebščine (prehramnevalne predmete i. t. d.) vsake vrste. Ponudbe naj se ustмено ali pismeno pošiljajo na intendanco v Ljubljani (državna gimnazija).

Izgube ladij naših sovražnikov. Neka mornariška statistika našteva izgube naših sovražnikov, na ladjah ter pravi: Anglija je izgubila 10 linijskih ladij s 141.150 tonami, 4 oklopne križarke s 103.000 tonami, 5 varovanih križark z 22.320 tonami, 6 torpednih rušilcev, 10 podmorskih čolnov in 5 večjih pomožnih križark. Francija je izgubila 1 linijsko ladjo z 12.000 tonami, 2 oklopni križarki z 22.100 tonami, 1 topničarko, 1 torpednega rušilca in 2 podmorska čolna. Rusija je izgubila 1 oklopnico, 1 oklopno križarko, 1 varovano križarko in 2 nevarovani križarki.

Med potujočim občinstvom je precej razširjeno mnenje, da je potni list, opremljen s fotografijo imejitelja, potreben le za potovanje v Nemčijo, ne pa za potovanje v ostalo nevtrarno inozemstvo zlasti ne za Švico. Ker se pa vse osebe, ki nimajo predpisanega potnega lista s fotografijo na meji zavrnejo in tako trpe dostikrat občutno škodo, se občinstvo opozarja, da se po ministrskem ukazu z dne 15. januarja 1915, drž. zak. št. 11 prekoračenje meje ali obrežja avstro-ogrske monarhije nikomur ne dovoli, ki se ne more izkazati s potnim listom, opremljenim z uradno potrjeno fotografijo.

Največja slovenska hranilnica!

Največja slovenska hranilnica!

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

V LJUBLJANI PRESERNOVA ULICA št. 3.

8 12-7

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po

4 1/2 0/0

brez odbitka.

Denarnega prometa do konca leta 1914

vlog

rezervnega zaklada

740 milijonov kron,

44 mil. 500 tisoč K,

1 mil. 330 tisoč K.

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po

4 1/2 0/0

brez odbitka.

Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo

c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Cesar je imenoval barona Ervina Rosznerja za ministra latere na mesto grofa Tisze, ki je to ministrstvo provizorično vodil.

Slad. Vojaška uprava je na podlagi zakona o vojnih dajatvah zahtevala del v sladnih tovarnah se nahajajočih zalog slada, da se končno veljavno prepusti.

Obč. svet v Gorici. Tržaško namestništvo je razpustilo obč. svet v Gorici in oskrbovanje občinskih poslov izročilo namestniškemu tajniku Ernestu Conte Dandini de Silva.

Tržaški občinski svet. „Wiener Zeitung“ javlja, da je občinski svet tržaški razpuščen in da je s posebno cesarsko naredbo pooblaščen tržaški namestnik, da oskrbuje občinske zadeve.

Tatvina. Gostilničarju Lovrencu Bohincu na Lescah je ukradel te dni do sedaj še neznan tat iz zaklenjene omare sto kron. Tat je odprl omaro s pomočjo ponarejenega ključa.

**Spominjajte se
Rdečega križa**

! Pomlad!

**Naistarejša
trgovina**

Ferd. Sajovic

v Kranju

(poprej J. C. Pleiweiss)

2 52—22

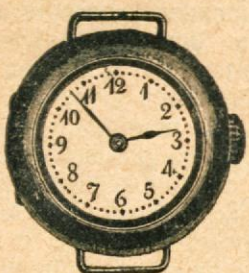
priporoča za

svojo bogato zalogo

modnega blaga sukna za ženske obleke, barhenda za bluze in obleke, ševijotov, kamgarnov in lodnov, platna za rjuhe, cvilha za žimnice, satenastih in pisanih posteljnih odej, kakor tudi vsega drugega **manufakturnega blaga**. Volneni robci, pleti, ogrinjalke in pleteni robci najnovjših vzorcev in najboljše kakovosti. Srajce, jopice in hlače za ženske, moške in otroke.

Svilnati robci najnovjših vzorcev.

6 52—22

Najbolje in najceneje se kupi pri tvrdki

RUDOLF RUS

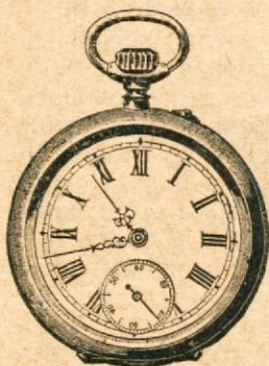
v Kranju (poleg lekarne)

Ustanovljeno leta 1885

**Prva in največja zaloga
ur, zlatnine in srebrnine.**

Ceniki zastonj in poštne prosti.

Strogo solidna in poštena postrežba.

Suhe gobe

in druge deželne pridelke v vsaki množini po najvišjih dnevnih cenah kupuje

M. RANT, KRANJ

trgovina mešanega blaga in deželnih pridelkov

Trboveljski in češki premog.

Restavracija pri kolodvoru

priporoča dobro kuhinjo, pristna vina, češko budjeviško pivo. Lep senčnat vrt.

5 52—22

**Najbolj varno naložen denar v vsem
političnem kranjskem okraju!**

Mestna hranilnica v Kranju

obrestuje hranilne vloge po

**Splošni rezervni zaklad
(lastno premoženje) nad
378.000 kron!**

Hranilnica posoja na zemljišča po 5 $\frac{1}{2}$ % na leto in na amortizacijo v 45 letih, tako da na primer dolжник v teku 45 let popolnoma poplača posojilo 100 kron z obrestmi vred, ako plačuje vsakega pol leta po 3 krone.

Koncem leta 1914. je bilo stanje hranilnih vlog nad

5 milijonov 337 tisoč kron.

Posojil na zemljišča ter posojil občinam nad 4 milijone kron.

4 $\frac{1}{2}$ %

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje hranilnica iz lastnega. Narasle in nedvignjene vlože obresti pripisuje h kapitalu vsakega pol leta — to je dne 30. junija in dne 31. decembra — ne da bi bilo treba vlagateljem se zglasiti radi tega pri hranilnici.

Za varnost hranilnih vlog jamči poleg lastnega rezervnega zaklada mestna občina Kranj z vsem svojim premoženjem in z vso svojo davčno močjo. Da so hranilne vloge res varne, priča zlasti to:

da vlagajo v to hranilnico tudi sodišča denar mladoletnih otrok in varovancev, ter župnišča cerkveni denar.

Ta najstarejši in največji denarni zavod na celem Gorenjskem uraduje

v Kranju na rotovžu

vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne in vsak tržni dan tudi od 2. do 4. ure popoldne.

1 12—19